

УДК 7.071.1(477)

КУЛЬТУРОТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ МИТЦЯ: КОМПОЗИТОР ЮЛІЯ КОРЖЕНКО**Полянська Г.М.**

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

Досліджено творчий шлях композитора, викладача, піаністки та культурного діяча Юлії Корженко. Прослідковано етапи становлення особистості, пошуки власного шляху у мистецтві і результати діяльності української композиторки. Великі симфонічні полотна, вокальна та хорова творчість, музична педагогіка і реалізовані культурні проекти складають мозаїку її сьогодення. Життя мисткині протікає у межах України: Полтава, Харків, Київ. Музичні задуми завойовують свого слухача.

Ключові слова: Юлія Корженко, композиція, музична педагогіка, хорова музика, музичні хорovi колективи, мистецькі заходи.

Постановка проблеми. Сфера духовної культури нескінченно різнобарвна. У ній постійно з'являються нові й нові сфери діяльності, народжуються нові імена та твори. Прикро, коли перепорою до знайомства із діяльністю сучасників є відсутність інформації. Пам'ятаючи про спадщину великого Й. Баха, знайдену в архівах через сто років і лише тоді відкритого усьому людству, мовимо слово про культурну діяльність на духовній ниві однієї з сучасних творчих особистостей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Як про будь-якого молодого автора, про нашу землячку написано ще не так багато статей. Однак, інтернет пропонує достатньо згадок про композиторку. Сайт Аколада вміщує анонімну біографічну довідку і докладний перелік творів, що виникли до 2006 року [1]. Енциклопедія Сучасної України опублікувала інформацію Р. Денисова, в якій більш узагальнено говориться про досягнення музиканта. Тут інформація обмежується вже 2011 роком, але здійснена спроба дати загальну характеристику творчості: «працює в стилі неоромантизму» [2]. Статті музикознавця Ольги Чепіль, що розміщені на сайті НСКУ та в інтернет-газеті «Зоря Полтавщини» коментують авторські концерти композиторки, що відбулися в Полтаві у 2011 та 2016 роках [6; 7]. У них окрім оціночних суджень здійснена спроба класифікувати напрями музичної творчості авторки. У інформативній статті Т. Оскоменко-Парулави згадується концерт до Дня Європи у Полтаві 2016 року і дається позитивна оцінка виконаним на ньому хоровим полотнам Ю. Корженко [4]. Більше біографічної інформації можна знайти у відео-форматі, у програмах, записаних на ТРК «Лтава» І. Дідик («Те, що в мені: композитор Юлія Корженко») та Л. Тимофєєвою (Літературні читання) [3].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Загальний огляд творчої діяльності полтавської композиторки у широкому культуротворчому ракурсі, узагальнюючому усі напрями діяльності людини ще не зроблений. Перші кроки у цьому напрямку були

здійснені автором даної статті у 2010 та 2016 роках і стосувалися лише початку професійного формування молодого музиканта.

Мета статті. Головною метою статті є дослідження перших десятиліть культуротворчої діяльності мисткині з Полтави.

Виклад основного матеріалу. Дівчина, що обрала в житті музичну дорогу, народилася в місті Полтаві 10 грудня 1975 року в інтелігентній родині. Першим слухачем і чуйним порадиником дитини була мати. Рід по материнській лінії, пов'язаний із центральними областями України, пережив усі страхиття нашої історії. Це важливий факт, він може дати пояснення спонтанних проявів у творчості композиторки трагедійних мотивів, не характерних для молодого покоління і жіночого еста автора. Рід був музично обдарованим. Його представники танцювали, грали на різних музичних інструментах, самі виготовляли скрипки, балалайки, сопілки; складали і підбирали пісні, виконували їх. Творчий сімейний колектив запрошували односельці на різні святкові події.

Майбутня композиторка в дитинстві дуже любила читати і малювати. Близькими були герої творів П. Бажова, котрі розуміли природу і вміли з нею спілкуватися. А з малюванням «не склалося». У семирічному віці дівчинку хотіли віддати в художню школу, але там для початку запропонували малювати геометричні фігури, і дитяче бажання швидко зів'яло (проте не зникло назавжди). За деякий час з'явилася тяга до музики, й надалі біографія Юлії Корженко в загальних рисах не відрізняється від біографій більшості професійних музикантів пострадянського простору. Музична школа, де вперше проявилася усвідомлене бажання створити «гарну мелодію», опанування фортепіано, перші записані твори (у її випадку це були невеличкі п'єси «Жарт», «Весна», «Сніжинка та вітер»), і цілеспрямований рух до вершин майстерності. Під час навчання в останніх класах музичної школи її малюнки й музичні ілюстрації (або навпаки – музичні замальовки та живописні коментарі) помітила викладач теорії музики Л.І. Бернікова, і з цього

моменту, як уважає Юлія Олександрівна, розпочався її творчий шлях. Доля не залишила їй вибору. 1993 року дівчинка взяла участь у обласному конкурсі юних композиторів «Створюємо музику» і неочікувано посіла перше місце. Логічне продовження – навчання в музичному училищі – було і радісним, і водночас дуже важливим. Вона пам'ятає всіх, хто сприяв її професійному формуванню, але особливі враження одержала від «казкових» уроків музичної літератури й уроків фортепіано. Це стало підвалинами для майбутніх звершень. На індивідуальних заняттях з фортепіано були засвоєні необхідні знання про формоутворення, мелодику, інтонацію, вироблялися професійні навички. У цей перший професійний період навчання в музичному училищі було відкрито факультатив із композиції. Розпочалися систематичні серйозні заняття, і дівчина остаточно переконалася, що творчість – це її головне життєве завдання, а відтак вища освіта має бути музичною. Серед створеного в Полтаві вона пам'ятає «Ліричні пісні» для жіночого голосу та фортепіано, «3 прелюдії для фортепіано», Романси на вірші А. Фета, М. Бойко, М. Цукермана, Варіації на тему білоруської народної пісні «Ой, на дваре вечарее».

По закінченні училища почалися часи мандрів: Харків – Полтава – Київ. До ВИШУ вона вступала у Києві. На екзамені зі спеціальності (фортепіано) одержала найвищий бал. Але душа прагла творчості і питання сумісництва спеціальностей (виконавської та композиторської) вирішилося на користь більш близького до батьківського дому Харкова. Навчаючись на композиторському факультеті Інституту мистецтв імені І.П. Котляревського, студентка опанувала сонатну форму, розпочала роботу над оперою «Астрея» (за грецькою міфологією на власний сюжет). Опера не була завершена. Натомість з'явилися два струнних квартети, романси на вірші Т. Шевченка, Лесі Українки, К. Бальмонта; прелюдії, токати, варіації для фортепіано. Навчання продовжувалося в Києві, у Національній музичній академії України імені П.І. Чайковського. До 90-річчя НМАУ у малому залі консерваторії і в Будинку вечерних організувала і провела, ставши однією з виконавців два концерти з творів сучасних київських композиторів. Тоді звучали твори Ю. Іщенка, Г. Гаврилець, М. Скороика, Л. Колодуба, Ж. Колодуб, В. Журавицького, Г. Ляшенка, В. Польової, М. Степаненка. В столиці, за її спогадами, вона відчула подих творчої свободи. Згодом Київ став рідним, усе там надихало і спонукало до творчості, особливо Києво-Печерська лавра.

У той період були написані перші симфонічні твори: Три мініатюри для малого симфонічного оркестру: «У монастирі», «Силуети весни», «Випробування»; Танцювальна сюїта» в 4-х частинах для струнного оркестру. Ди-

пломною роботою стала Симфонія в 3-х частинах для великого симфонічного оркестру. Перше виконання твору відбулося під орудою В'ячеслава Блінова. Досвідчений диригент із першої репетиції зрозумів прагнення композиторки, відчув усі її творчі побажання: трапився щасливий випадок тонкого мистецького контакту. На державному іспиті Симфонія прозвучала яскраво і мала безперечний успіх.

Після закінчення навчального закладу (2004) почалися будні. Період навчання і певних творчих обмежень змінила повна свобода. Станом натепер цей час можна назвати другим періодом життя чи першим періодом самостійної творчості. Наступні кілька років Юлія Олександрівна згадує лише з радісною, теплою посмішкою. Вона працювала в Київських ДМШ № 35 та № 36, гімназії «Пріоритет», де викладала фортепіано. Напевно, це був подарунок долі, бо колеги, адміністрація, учні, приносили лише позитивні емоції. Негатив крився в побуті. Відсутність власного помешкання змушувала кочувати по найманих квартирах, і це не сприяло душевній рівновазі. Проте нові музичні опуси продовжували народжуватися. 2006 року, вступаючи до Спілки композиторів, Юлія Корженко винесла на розсуд старших колег вокальний цикл для голосу і камерного оркестру «Я как сон пред тобой» на вірші К. Бальмонта та «Драматичну поему» для симфонічного оркестру. Напевно, представлена музика справила враження: адже тендітну авторку старші колеги прийняли до Спілки, запам'ятали, стали цікавитися її новими творами... Тоді ж молода композиторка почала працювати з літераторами. Так, за текстами київського поета був написаний твір для соліста, хору та камерного оркестру «Три мініатюри на вірші І. Лапінського» (2007). Він виконувався у Києві в рамках фестивалю «Київ Музик-Фест» камерним оркестром під керівництвом В. Матюхіна. Співпраця з полтавським поетом Є. Ніколенком, що продовжується і нині, покликана до життя напружений драматичний твір для солістки, мішаного хору та симфонічного оркестру «Чорнобиля гіркий полин», а також романс для жіночого та чоловічого голосів «Єдиний мій». Тоді ж, у 2007-2008 роках, з'являються перші знакові хорові твори: «Мені принесли крашанки» (на слова Н. Матвієнко), «Херувимська» (на біблійний текст) і низка мініатюр на власні вірші: «Чари ночі», «В танці», «Сосна», «Осінь замріяна».

Із 2008 року композиторка мешкала в Полтаві, працювала в ДМШ № 1 імені П. Майбороди викладачем теоретичних дисциплін, фортепіано й композиції. За роком діяльності відкривається новий напрямок її творчості – дитяча музика. Твори радо виконують учні, вони звучать на академічних концертах і звітах композиторської організації. Так знайшли своє місце в педагогічному репертуарі цикл мі-

ніатюр для співу і гри на фортепіано «Весняна казка» (на власні вірші) і варіації на теми двох українських пісень для струнного квартету. Педагогіку музикант розуміє як процес непідконтрольний. Тому для підготованих, вихованих учнів, для дітей, що мають «божу іскру», сонячний промінь, «струнку душу» і моральні якості ладна віддати (і віддає) все, чим щедро нагородила природа: знання, вміння, досвід, поетичний і художній дар, врешті свою душу...

У травні 2009 року під керівництвом диригента Полтавського музично-драматичного театру імені М. Гоголя В. Скакуна в залі Полтавського обласного центру естетичного виховання учнівської молоді (ОЦЕВУМ) відбулася прем'єра другої симфонії під назвою «Симфонія-лірика», яку тепло сприйняла публіка. На звітному концерті полтавських композиторів у квітні 2010 року (в рамках фестивалю класичної і сучасної музики «Дні Миколи Лисенка у Полтаві») виконувався хоровий триптих на вірші І. Лапінського. Філософська, трагічна музика викликає захоплення і здивування. Захоплює професійність володіння оркестром, формою, уміння розвивати драматичний план. Дивує емоційна сфера. Як і в другій симфонії, у «Триптиху» сконцентровано стільки душевного болю, стільки напруження і водночас моральної сили, що цілком переймаєш хвилювання автора. Такі драматичні концепції не створюються штучно, інтелектуально, через розрахунок тембрів, тонів, сполучень. Вони виношуються в душі і серці і, вже готові, фіксуються мовою звуків... Вочевидь, у фізичній оболонці тендітної жінки живе потужна душа художника!

У 2008-2009 роках у Києві разом із Раїсою Едуардівною, прийомною дочкою Віктора Косенка, Юлія Олександрівна впорядковувала його архів. Відновлювалися столичні зв'язки. У 2010-2013 роках Ю. Корженко працювала в Києві концертмейстером у класі класичної хореографії Естрадно-циркової академії, одержуючи 1300 грн. заробітку (майже мінімалку). Вживала. Але там – у Феодосіївському монастирі – виконувалися її духовні твори, і це надихало на творчість. Із 2014-го – знову Полтава. Зараз мисткиня розподіляє свої творчі інтереси в кількох напрямках. Один із них – духовні хорові твори (для мішаного хору). Тут з'являються – «Богородице, діво, радуйся» і «Достойно є» (2013), «Царю небесний» (2014), а 2015 року – «Псалом № 28». Пов'язана з викладацькою діяльністю у Полтавській дитячій музичній школі № 1, 2010 року авторка створює збірник дитячих пісень «Малюта-музичата» на власні слова, а 2016 року – збірник «Маленька бджілка» на слова Валентини Корженко (мами). Із 2014 року в роботі є навіть дитяча опера «Добрий муравейко» – на текст Кайсина Кулієва; цей твір педагог сподівається побачити у виконанні своїх учнів. Третій

напрямок репрезентують ліричні та філософські полотна інструментального чи вокально-хорового складу, такі як «П'єса» для струнного оркестру Allegro con fuoco (2012), фортепіанні полотна «Михайлівський карільйон» та «Блакитні сни», вокально-інструментальний твір «На зустріч долі» у 3-х частинах на вірші Л. Костенко для мішаного хору, скрипки, флейти та трикутника, обробка пісні Г. Сквороди «Всякому городу нрав і права» для хору хлопчиків, чоловічого хору і бубна (2016). Ім'я молодшої авторки поступово стає відомим. У Полтаві відбулося два авторських концерти (2011 та 2016). Перший, що проходив у Малій залі ПНПУ імені В.Г. Короленка, професійно зрежисований, представляв здебільшого ранні твори авторки у виконанні хорових та інструментальних колективів, фрагментах звукозапису і для багатьох відвідувачів відкрив нове ім'я музиканта. Другий, проведений у ДМШ № 1 імені П. Майбороди, знайомив із новими опусами. Виконавцями були колеги і учні школи, актори філармонії та обласного музично-драматичного театру імені М.В. Гоголя. Було показано хореографічне прочитання музики авторки, звучали у програмі і поетичні твори Ю. Корженко у виконанні Людмили Тимофєєвої – актриси театру імені М.В. Гоголя.

Нажаль, мало хто із земляків знає про ще один авторський концерт, що відбувся 2011 року у Києві. Тоді Юлія Олександрівна, вирішивши переїхати до столиці, запропонувала для аудиторії слухачів Академії Естрадно-циркового мистецтва проект, що виник із хореографічної ідеї. Танцювальність (і ширше – драматична виразність), напевно притаманна музичним висловлюванням авторки апріорі. Недарма, серед її ще учнівських творів знаходимо «10 танцювальних мініатюр для дитячої хореографії», «Танцювальну сюїту» в 4-х частинах для струнного оркестру», програмні твори виразного динамічного характеру. До них долучилася хорова мініатюра «В танці» (2008) і хореографічне прочитання Фіналу Другої симфонії, яке здійснила колега-хореограф Гульнара Савенко. До участі у програмі тоді були запрошені струнний колектив Поліни Захарян і хор Феодосіївського монастиря під орудою Антоніни Левченко. Відтак, знайомство із творчістю нашої землячки відбулося і в столиці, у повнометражному форматі і цілковитому щирому схваленні слухачів. У програмах Музикфестів починаючи з 2014 року її ім'я стає обов'язковим.

Окремо варто розповісти про культурні проекти Юлії Олександрівни. Ідея, напевно, зароджувалася ще під час її сольних виступів як піаністки у концертах, присвячених ювілейним датам чи громадянським подіям. Ідея просвітництва, закладена у підсвідомість ще у часи навчання, ідея, представлена іменами Антона Рубінштейна, Олександра Зілоті, Дми-

тра Кабалевського спонукала її до організації просвітницьких проектів. Як приклад, згадаємо концерт у Музеї українських діячів, у Будинку Лисенка, де звучали твори В. Кирейка, М. Скорика, Л. Дичко і... Юлії Корженко. Тут вона знову виступала у кількох іпостасях: режисера, організатора, автора і виконавиці. Уже під час самостійної викладацької діяльності захотілося поділитися з учнями і колегами тим, що їй самій подарувала доля: зустрічами з цікавими людьми, відкриттями у мистецтві...

Перший самостійно спланований і проведений у Полтаві захід вона присвятила П.І. Чайковському. Але вирішила його не традиційно, концертом з творів «Дитячого альбому» чи циклу «Пори року». Трепетне кохання російського композитора до французької актриси Дезіре Арто стало основною лінією театралізованої вистави, представленої учнями музичної школи за авторським сценарієм. Можна лише уявити емоційне піднесення слухачів і учасників, що у ролях розігрували драму кохання, граючи і співаючи музику П.Чайковського. Другий (масштабний) проект був пов'язаний з ім'ям нашого земляка, київського композитора Віталія Кирейка. Тоді режисура заходу виглядала як тричастинна форма: знайомство із життєвим шляхом музиканта; музичні ілюстрації з його творів у «живому» виконанні; фільм, знятий за сценарієм і участі Ю. Корженко. Останній фрагмент заходу – фільм, побудований у формі діалогу, представляв корифея від першої особи: про себе, про мистецтво, про людей, які назавжди залишилися в нашій історії. Прикрасили композицію фрагменти музики В. Кирейка, створені ним до мультфільму «Котигорошко», фільму-балету «Тіні забутих предків», опери «Лісова пісня». Музично-літературний вечір 2017 року також був присвячений В.Д. Кирейку, його 90-му дню народження.

Неодноразові тривалі походи до краєзнавчого відділу обласної бібліотеки увінчалися ще одним неординарним заходом, що виник до

350 річного ювілею Марусі Чурай. На основі повісті Світлани Солоні Ю. Корженко створила сценарій із цікавою історичною трактовкою, зробила власні обробки її пісень і від імені Марусі розповідала слухачам про «свою» долю. Допомогали їй вокалісти – учні музичної школи і викладачі училища.

Отже: піаністка і композитор; режисер і поет, просвітниця і дослідник... це все про одну особу, митця, наділеного творчими здібностями і сумлінням.

Зараз композиторка перебуває на підйомі творчої активності. Вона сповнена різноманітних планів і для втілення їх шукає «своїх» виконавців, солістів і оркестровий колектив, у Києві її твори радо виконували і згадані вище диригенти В. Блінов та В. Матюхін, керівник естрадно-симфонічного оркестру М. Лисенко, хоровий ансамбль «Аніма» під орудою Н. Кречко, хор «Благовіст» Сергія Адаменка, «Хрещатик» під управлінням Павла Струця. Але знайти «свої» колективи в умовах провінції становить серйозну проблему. Великим щастям Юлія Олександрівна вважає співпрацю із камерним хором «Гілея» Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка. За вісім років цей колектив виконав вісім хорових полотен, і, як вважає мисткиня, із точним розумінням її задуму. Радують виконавці – блискуча піаністка Олена Матвієнко й вокалісти Лідія Кретова (ліричне сопрано) та Віталій Ландар (баритон). Нові твори у їхньому виконанні надихають на подальшу творчість.

Підсумовуючи сказане про діяльності композитора з Полтави можна зробити наступні висновки: активна громадянська позиція людини сприяє пошуку життєвого шляху, породжує в людині духовну щедрість і розкриває обрії нових можливостей. Талановита людина знаходить реалізацію своїх задумів у різних сферах діяльності: музиці, поезії, живописі, вихованні, громадській культурній роботі.

Список літератури:

1. Аколада. Корженко Юлія Олександрівна. URL: <https://www.akolada.org.ua/index.php?page=kompоз>.
2. Денисов Р. Корженко Юлія Олександрівна // Енциклопедія Сучасної України URL: https://www.esu.com.ua/search_articles.php?id=3617.
3. Дідик І. Те, що в мені: Юлія Корженко. URL: www.ltava.poltava.ua/tescovmeni/28/.
4. Оскоменко-Парулава Т. Музичні події в Полтаві: квітень-травень // Музика. 22 червня 2016. URL: <https://www.mus.art.co.ua/muzychni-podiji-v-poltavi-kviten-traven/>.
5. Полянська Г. Професійні композитори Полтавщини // Альманах Полтавського національного педагогічного університету «Рідний край». – 2016. – № 2(35). – С. 133-147.
6. Чепіль О. Авторський концерт Ю. Корженко. URL: composersukraine.org/index.php?id=27&tx_ttnews%5Btt_news%5D=138...
7. Україна моя солов'їна // Зоря Полтавщини-онлайн. 2 червня 2011. URL: www.zorya.poltava.ua/?p=3466.

Полянская Г.Н.

Полтавский национальный педагогический университет имени В.Г. Короленко

КУЛЬТУРОТВОРЧЕСКАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ МАСТЕРА: КОМПОЗИТОР ЮЛИЯ КОРЖЕНКО

Аннотация

Исследован творческий путь композитора, преподавателя, пианистки и культурного деятеля Юлии Корженко. Прослежены этапы становления личности, поиски собственного пути в искусстве и результаты деятельности украинского композитора. Большие симфонические полотна, вокальное и хоровое творчество, музыкальная педагогика и реализованные культурные проекты составляют мозаику ее настоящего. Жизнь художницы протекает в пределах Украины: Полтава, Харьков, Киев. Музыкальные замыслы завоевывают своего слушателя.

Ключевые слова: Юлия Корженко, композиция, музыкальная педагогика, хоровая музыка, музыкальные хоровые коллективы, творческие мероприятия.

Polyanska H.M.

Poltava National V.G. Korolenko Pedagogical University

CULTURAL ACTIVITY OF THE ARTIST: COMPOSER YULIA KORZHENKO

Summary

The creative path of composer, teacher, pianist and cultural activist Yuliya Korzhenko is researched. The stages of personality development, the search for her own way in art and the results of the Ukrainian composer's work are followed. Large symphonic canvases, vocal and choral works, musical pedagogy and implemented cultural projects make up the mosaic of her present. The life of an artist is taking place within Ukraine: Poltava, Kharkiv, Kyiv. Musical ideas conquer their listener.

Keywords: Yuliya Korzhenko, composition, musical pedagogy, choral music, musical choral collectives, artistic events.